

ΓΚΑΡΕΘ ΟΟΥΕΝΣ / GARETH OWENS

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΜΙΝΩΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

(ΣΥΝΤΟΜΗ ΕΚΘΕΣΗ) *

THE STRUCTURE OF THE MINOAN LANGUAGE

(SHORT DISCUSSION) **

* Για μια εκτενή διαπραγμάτευση του θέματος, βλ. Όουενς, Γκάρεθ, *Λαβύρινθος: Γραφές και γλώσσες της μινωικής και μυκηναϊκής Κρήτης*, Ψυχογιός, Κωστής (επιμ.), Νικολιδάκη, Κάλλια (μτφρ.). Ηράκλειο: Κέντρο Κρητικής Λογοτεχνίας 2007 (σελ. xxvi+358). ISBN : 978-960-86847-5-1.

** For a full discussion of the subject, see Owens, Gareth, *Labyrinth: Scripts and Languages of Minoan and Mycenaean Crete*, Psikhoyos, Kostis (ed.), Nikolidaki, Kallia (transl.). Heraklion: Centre for Cretan Literature 2007 (pp. xxvi+358). ISBN: 978-960-86847-5-1.

4 C Ψ ρ Π Θ · Θ Π Ξ Ω · Θ Υ Υ Γ [ρ · ρ ἰ Θ ἰ] 4 : Ψ Δ ἰ Χ ·
 4 4 Ξ · [ἰ Γ Ξ ρ ρ ∩ Η · Ψ ἰ - [ ]

Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΜΙΝΩΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ *

Η μινωική Κρήτη μελετάται πάνω από έναν αιώνα τώρα, ενώ η Γραμμική Β Γραφή, ως γραπτή έκφραση της μυκηναϊκής ελληνικής γλώσσας, για πενήντα και πλέον χρόνια. Είναι, λοιπόν, φυσικό το ενδιαφέρον να στραφεί προς τη γλώσσα της μινωικής Κρήτης. Ως αποτέλεσμα των ανασκαφών του Έβανς και άλλων, της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής Β Γραφής από τον Βέντρις και της επακόλουθης συστηματικής εργασίας του Τσάντγουικ, αλλά και άλλων επίσης αξιόλογων μελετητών, είμαστε τώρα σε θέση να “διαβάζουμε” τις μινωικές επιγραφές, κάνοντας χρήση των φωνητικών αξιών της Γραμμικής Β. Είμαστε, όμως, και σε θέση να τις κατανοούμε; Η αρχαιολογία και η επιγραφική της Εποχής του Χαλκού, τον τελευταίο αιώνα, μας έχει φέρει μπροστά σε μια πραγματική πρόκληση της Αιγαιακής Φιλολογίας και Γλωσσολογίας.

Τα τελευταία 10 χρόνια προσπαθώ να προσεγγίσω “γλωσσολογικά” τη μινωική γλώσσα και να μελετήσω τη δομή της. Όντας μεταπτυχιακός φοιτητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, τα τελευταία τρία χρόνια (2001-2004), είχα την ευκαιρία να ολοκληρώσω τη μελέτη μου και σας την παρουσιάζω σήμερα, καλώντας σας σε αυτό το ταξίδι μέσα στο λαβύρινθο της μινωικής Κρήτης.

* Σύντομη μορφή της ομιλίας κατά την υποστήριξη της διδακτορικής μου διατριβής (2004) στον Γλωσσολογικό Τομέα του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Υπάρχουν μέχρι σήμερα 2000 μινωικές επιγραφές της 2ης χιλιετίας π.Χ.. Η Μυκηναϊκή Γραμμική Β Γραφή αποτελεί μια προσαρμογή της Μινωικής Γραμμικής Α που χρησιμοποιήθηκε από τους γραφείς προκειμένου να καταγράψουν την ελληνική γλώσσα. Αφού, λοιπόν, είμαστε σε θέση να διαβάζουμε και να κατανοούμε τη Γραμμική Β, είναι εφικτό, σε κάποιο βαθμό, να διαβάσουμε και τη Γραμμική Α και μάλιστα σε ποσοστό περίπου 90%.

Εφόσον, όμως, αδυνατούμε να κατανοήσουμε το περιεχόμενό τους, επομένως να τις αναγνωρίσουμε ως ελληνικές επιγραφές, τότε είναι προτιμότερο να ελέγξουμε εάν η μινωική γλώσσα μπορεί να ταυτιστεί ως μια συγγενής γλώσσα, που ανήκει δηλαδή στην ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών. Κάτι τέτοιο δεν αποτελεί καινούργια θεωρία. Θεωρίες για τη Μινωική Γραμμική Α άρχισαν να διατυπώνονται ήδη από την εποχή της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής Β, πριν από 50 περίπου χρόνια. Αυτό που παρουσιάζεται εδώ είναι μια νέα προσέγγιση σε ένα παλιό πρόβλημα. Και το ερώτημα που τίθεται είναι: Μπορεί μια μελέτη να αναγνωρίσει τη μινωική γλώσσα ως ινδοευρωπαϊκή;

Το βάρος δόθηκε σε μια γλωσσολογική μελέτη των στοιχείων που απαρτίζουν τη μινωική γλώσσα και σε μια μελέτη του λεξιλογίου της, δηλαδή των λέξεων που μπορούν να αναγνωριστούν με βάση το περιεχόμενό τους μέσα στη μινωική γλώσσα. Από μια τέτοια προ-

𐀀 𐀁 𐀂 𐀃 𐀄 𐀅 𐀆 𐀇 𐀈 𐀉 𐀊 𐀋 𐀌 𐀍 𐀎 𐀏 𐀐 𐀑 𐀒 𐀓 𐀔 𐀕 𐀖 𐀗 𐀘 𐀙 𐀚 𐀛 𐀜 𐀝 𐀞 𐀟 𐀠 𐀡 𐀢 𐀣 𐀤 𐀥 𐀦 𐀧 𐀨 𐀩 𐀪 𐀫 𐀬 𐀭 𐀮 𐀯 𐀰 𐀱 𐀲 𐀳 𐀴 𐀵 𐀶 𐀷 𐀸 𐀹 𐀺 𐀻 𐀼 𐀽 𐀾 𐀿
 𐀀 𐀁 𐀂 𐀃 𐀄 𐀅 𐀆 𐀇 𐀈 𐀉 𐀊 𐀋 𐀌 𐀍 𐀎 𐀏 𐀐 𐀑 𐀒 𐀓 𐀔 𐀕 𐀖 𐀗 𐀘 𐀙 𐀚 𐀛 𐀜 𐀝 𐀞 𐀟 𐀠 𐀡 𐀢 𐀣 𐀤 𐀥 𐀦 𐀧 𐀨 𐀩 𐀪 𐀫 𐀬 𐀭 𐀮 𐀯 𐀰 𐀱 𐀲 𐀳 𐀴 𐀵 𐀶 𐀷 𐀸 𐀹 𐀺 𐀻 𐀼 𐀽 𐀾 𐀿

THE STRUCTURE OF THE MINOAN LANGUAGE *

Minoan Crete has been studied for more than a century, while Linear B was deciphered as recording Mycenaean Greek more than half a century ago. So it is natural that we should be interested in the Minoan language of Crete. As a result of the excavations of Evans and others, and as a result of the decipherment of Linear B by Ventris, and the subsequent work by Chadwick and a whole generation of scholars, we are now able to “read” Minoan inscriptions using Linear B sound values. But are we able to understand them? Aegean archaeology and epigraphy in the last century have brought us to the challenge of Aegean philology and linguistics.

For the last 16 years I have been living on Crete, and for the last 10 years I have been conducting a linguistic study of the structure of the Minoan language. For the last three years (2001-2004) I have been a student of Athens University and I am grateful of the opportunity to share the results of my research with you on this journey into the linguistic labyrinth of Minoan Crete.

There are *c.*2000 Minoan inscriptions from the Second Millennium B.C. but no Rosetta Stone by which to read them. Mycenaean Linear B, however, was an adaptation of Minoan Linear A used by scribes to write

the Hellenic language. Maybe the child of a Minoan mother and Mycenaean father at C15th Knossos took the script of their mother to write the language of their father. Therefore as Linear B can be both read and understood, it is possible to some extent to read Linear A.

As it is possible to read Minoan Linear A inscriptions, to an extent of *c.*90%, and as it is not possible to understand them when read as Greek, for which there are thirty five centuries of continuous recorded history on Crete, i.e., a huge diachronic linguistic database, then it was decided to see whether the Minoan language could be identified as a related language, i.e., belonging to the Indo-European family of languages. This is not a new theory. Theories about Minoan Linear A have been around at least since the decipherment of Linear B half a century ago. What is presented here is a new approach to an old problem. The question to be raised a century after Evans and half a century after Ventris is the following – can a study of the Minoan language identify it as Indo-European?

Attention was paid to a linguistic study of the evidence for the Minoan language. Attention was also paid to lexicology, i.e., vocabulary items which can be identified by context in the Minoan language. Attention was also paid to the theoretical framework and linguistic pre-history that would explain the position of Minoan within the Indo-European family of languages.

* Short talk presented (2004) during the viva of the author's doctoral thesis in the Linguistics Department of the National and Kapodistrian University of Athens.

σέγγιση θα προκύψει και το θεωρητικό υπόβαθρο/πλαίσιο που θα εξηγήσει τη θέση της μινωικής γλώσσας μέσα στην ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών.

Διαπιστώνουμε, ότι η μινωική γλώσσα μπορεί φωνολογικά να συγκριθεί με το αναμορφωμένο σύστημα για την πρωτο-ινδοευρωπαϊκή με τη μεταφορά φωνητικών αξιών της Γραμμικής Β. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να υποδηλώνουν ακόμη την ύπαρξη λαρυγγικών φθόγων μέσα στη γλώσσα. Είναι επίσης εφικτό να συγκρίνουμε μορφολογικά το αναμορφωμένο ινδοευρωπαϊκό σύστημα με το μινωικό, ειδικότερα όσον αφορά στις πτώσεις ουσιαστικών και στις ρηματικές καταλήξεις, ακόμη και στο γένος των ουσιαστικών. Ένα τρίτο δεδομένο είναι η διάκριση και αναγνώριση στοιχείων που αφορούν στη σύνταξη της πρότασης και τη σειρά των λέξεων μέσα σε αυτήν. Τέταρτο δεδομένο αποτελεί η αναγνώριση μέσα στην πρόταση στοιχείων από ετεοκρητικές και αιγυπτιακές πηγές, που με τη σειρά τους αποτελούν ενδείξεις μιας ινδοευρωπαϊκής γλώσσας.

Μια ενδελεχής μελέτη της μινωικής γλώσσας που βασίζεται σε 50 λέξεις μάς επιτρέπει να κάνουμε τις παρακάτω παρατηρήσεις.

Δεν είναι, βέβαια, εφικτό σε μια τέτοια παρουσίαση να αναφερθούμε και στις 50 λέξεις. (Αυτό γίνεται στην εργασία που έχετε τώρα με τη μορφή βιβλίου, ενώ περίληψη του καταλόγου με τις λέξεις υπάρχει στο σχετικό παράρτημα στο τέλος του τόμου.) Εδώ θα αναφερθώ μονάχα στις λέξεις του Μινωικού Λογότυπου Προσφορών στη Μεγάλη Μητέρα και σε κάποιες, διοικητικού και αγροτικού περιεχομένου, λέξεις που προέρχονται από την Αγία Τριάδα, καθώς και σε μερικές άλλες.

Η έρευνα, πριν από 16 χρόνια, είχε ξεκινήσει από δύο λέξεις, JA-DI-KI-TE και I-DA, που εντοπίστηκαν σε επιγραφές της Γραμμικής Α, περίπου στα 1600 π.Χ.. Πρόκειται μάλλον για τις ονομασίες των δύο ιερών βουνών της Κρήτης, της Δίκτης και της Ίδας, που αργότερα συνδέθηκαν με τον Δία. Τα ορωνύμια αυτά βασίζονται σε ινδοευρωπαϊκή ετυμολογία, άμεσα σχετιζόμενη με ό,τι γνωρίζαμε σχετικά για τη μινωική θρησκεία. Ο όρος JA-DI-KI-TE προέρχεται από το ελληνικό ΔΕΙΚΝΥΩ, δηλαδή ‘δείχνω’, DIGIT στην Αγγλική, ενώ η λέξη I-

DA προέρχεται από το ελληνικό ΕΙΔΑ, δηλαδή ‘βλέπω’, VIDEO στη Λατινική. Η μινωική θρησκεία ήταν πολύ οπτική/παραστατική, όπου κατά την αναπαράσταση της επιφάνειας της θεότητας γινόταν η παρουσίαση της Μεγάλης Μητέρας στην κορυφή του βουνού. Αλλά για να επανέλθουμε στις συγκεκριμένες ονομασίες των βουνών, αξίζει να σημειωθεί ότι συγκριτικά στοιχεία μπορεί να εντοπισθούν και σε άλλες συγγενείς ινδοευρωπαϊκές γλώσσες, για να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι τα δύο αυτά ιερά βουνά είχαν ήδη από τη Μινωική Περίοδο ινδοευρωπαϊκές ονομασίες.

Ένας άλλος όρος που εντοπίστηκε μαζί με τον όρο I-DA είναι ο I-NA-/I-JA- που προέρχεται από την ίδια ρίζα και δηλώνει το επίθετο ΙΕΡΟΣ στην Ελληνική και ISIRAH στα Σανσκριτικά. Για άλλη μια φορά εντοπίζουμε κοινά ινδοευρωπαϊκά στοιχεία που περιγράφουν ιερά ορωνύμια.

Άλλοι δύο όροι είναι οι: JA-TA-I-WE-WA-JA και JA-SA-SA-RA-ME. Ο δεύτερος ερμηνεύεται ως Asasara/Ishassara, δηλαδή Αστάρτη, γνωστή και ως Πότνια Θηρών της μυκηναϊκής θρησκείας, με ενδιαφέροντα κοινά στοιχεία με τη Χεττιτική. Ο όρος JA-TA-I-WE-WA-JA απαντάται σε αρχική θέση, με κατάληξη –WA-JA που δηλώνει θηλυκό γένος όπως το ομηρικό –ΑΙΑ, ενώ η ρίζα της λέξης μπορεί να περιέχει το ινδοευρωπαϊκό *ster- για τη λέξη ΑΣΤΗΡ στην Ελληνική, STAR στην Αγγλική, και πιθανόν να αποτελεί άλλη μια αναφορά στην Αστάρτη.

Μια τρίτη ομάδα όρων είναι οι λέξεις I-PI-NA-MI-NA και SI-RU-TE, που μπορούν να ερμηνευθούν ως επίθετα της θεϊκής Μεγάλης Μητέρας. Στη λέξη I-PI-NA-MI-NA μπορούμε να δούμε τις ινδοευρωπαϊκές λέξεις για ‘δύναμη’ και ‘θυμό’ και πιθανόν το θηλυκό της παθητικής μετοχής. Στη λέξη SI-RU-TE, η κατάληξη –TE δηλώνει το ενεργούν πρόσωπο, δηλαδή την ίδια τη θεότητα. Αυτό που κάνει η θεότητα, δηλαδή SI-RU-, σημαίνει ‘καταστρέφει’ στα Σανσκριτικά, και κάποιος θα μπορούσε να διακρίνει σχέσεις με τη θεότητα Shiva. Η λέξη μπορεί να συγκριθεί με το ΚΕΡΑΪΖΩ στα Ελληνικά που σημαίνει ‘καταστρέφω’, υποδηλώνοντας επίσης κάποια σχέση με τον Δία. Δείχνει, επίσης, ότι η μινωική γλώσσα ανήκει στην ομάδα των *satem* γλωσσών και όχι, όπως η Ελληνική, σε αυτή των *centum*.¹

1 Στις *centum* γλώσσες περιλαμβάνονται

It is possible to see that phonologically the Minoan language can be compared to the reconstructed system for *Proto-Indo-European, through transferring Linear B sound values and there may also be evidence for the existence of laryngeals in the Minoan language of the Second Millennium B.C.. It is also possible morphologically to compare the reconstructed *Proto-Indo-European system with that of Minoan, particularly in respect to Minoan case and verbal endings and importantly in regard to gender. It is also possible to see that Minoan evidence for syntax and word order and evidence from EteoCretan and Egyptian sources are indicative of an Indo-European language.

Next, a thorough study of the Lexicon of the Minoan language, based upon 50 words that can be identified by context enables some interesting observations to be made. It is not possible here to discuss all 50 words. This I have done in the thesis and they have been summarized in the Appendix Lexicon of the Minoan Language. Here I shall mention just some of the words of the Minoan Libation Formula on dedications to the Great Minoan Mother Goddess and some administrative and agricultural words from Haghia Triada as well as some others.

Two terms that started this research sixteen years ago in the University of Crete, are JA-DI-KI-TE and I-DA, found in Linear A c.1600 B.C.. These must be the two holy mountains of Crete, i.e., Dikte and Ida later connected with Zeus. These oronyms have a good Indo-European etymology which makes sense of what we know of Minoan religion. JA-DI-KI-TE is from DEIKNO in Greek, INDICATE, DIGIT in English, and I-DA from EIDA in Greek, VIDEO in Latin, 'to see'. Minoan religion was very visual and the epiphany showed the Great Mother Goddess who could be seen on the top of the mountain. These mountain names have good Greek etymology, but not only. Comparisons can be found in related Indo-European languages and the holy mountains in question already had these Indo-European names in the Minoan period. One other term to also consider here, found with I-DA, is I-NA-/I-JA- which comes from the same root and indicates 'holy', IEROS in Greek and ISIRAH in Sanskrit. We again see Indo-Europe-

an comparisons in this word which describes holy oronyms.

Next we consider two related terms JA-TA-I-WE-WA-JA and JA-SA-SA-RA-ME. The second of these has been interpreted as Asasara/Ishassara, i.e., Astarte, known here as the Powerful Mistress, i.e., POTNIA of Mycenaean Greek religion. There are interesting connections with Hittite in this Minoan rendition of the Great Mother Goddess. The other term JA-TA-I-WE-WA-JA is in initial position, with -WA-JA as the ending, indicating a feminine like Homeric -AIA whereas the root of the word may contain the Indo-European root *ster- for ASTER in Greek, STAR in English etc. and this may even be another reference to Astarte herself.

Next we can consider two terms, I-PI-NA-MI-NA and SI-RU-TE which can be interpreted as epithets of the Great Mother Goddess. In I-PI-NA-MI-NA it is possible to see Indo-European words for power and anger and perhaps the female passive participle. In the other word SI-RU-TE we can see -TE the *nomen agentis* for the Goddess doing something. What she is doing, SI-RU- means 'to destroy' in Sanskrit, and has interesting connections with the divinity Shiva. This word can be compared to KERAIZO in Greek for destruction with interesting connections with Zeus. It also demonstrates that Minoan is a *satem* Indo-European language and not a *centum* Indo-European language like Greek.¹

Lastly in the Minoan Libation Formula we can consider what may be two Indo-European verbs, U-NA-KA-NA-SI and TA-NA- etc.. The first of these has the root *nik- 'to conquer', 'win' etc. and is usually found with the suffix -SI which probably denotes 2nd person singular, i.e., "You, Astarte, Grant Victory", as an invocation. On one occasion there is a suffix -TI which is probably a reference to PI-TE-RI, i.e., PITARA in Sanskrit, PATERES in Greek, Holy Fathers 3rd person plural. The other possible verb TA-NA- etc. is found in many var-

1 The *centum* languages include Celtic, Italic, Germanic, Hellenic, Hittite and Tocharian. The name derives from the Indo-European (IE) word for '100', which began with /h/ or /c/-/k/. E.g. Latin *centum*, Hellenic *hekatón*, Old Irish *cét*, Gothic *hund*, et.c.. The *satem* languages include Indo-Iranian, Balto-Slavic and Armenian. The name derives from the IE word for '100' which began with /s/. E.g. Avestan *satem*, Sanskrit *sátám*, Old Church Slavonic *súto*, Lithuanian *šimtas*, et.c..

Τέλος, στο Μινωικό Λογότυπο της τράπεζας προσφορών μπορούμε να αναγνωρίσουμε δύο ινδοευρωπαϊκά ρήματα: U-NA-KA-NA-SI και TA-NA-. Το πρώτο απ’ αυτά έχει τη ρίζα **nik-* (‘καταλαμβάνω’, ‘νικάω’ κ.λπ.) και συχνά εντοπίζεται με την κατάληξη –SI, δηλώνοντας έτσι προφανώς το β’ ενικό πρόσωπο, δηλαδή θα λέγαμε σε ελεύθερη απόδοση: “Εσύ, Ασάρτη, Δώσε Νίκη”, ως μια επίκληση. Σε μια περίπτωση υπάρχει η κατάληξη –TI, που συσχετίζεται με το ουσιαστικό PI-TE-RI, δηλαδή PITARA στα Σανσκритικά, ΠΑΤΕΡΕΣ στην ελληνική γλώσσα, Άγιοι Πατέρες στο γ’ πρόσωπο. Το δεύτερο ρήμα TA-NA- συναντάται σε πολλές παραλλαγές, μερικές φορές με την κατάληξη –TI και δηλώνει ότι ‘αυτοί κάνουν κάτι’. Η ρίζα μπορεί να συσχετισθεί με το ρήμα TEINΩ της ελληνικής γλώσσας, OSTENDERE στη Λατινική που σημαίνει ‘τεντώνω’ ή ‘δείχνω’, και τα δύο συνδεδεμένα στενά με τη μινωική θρησκευτική πρακτική. Η λέξη μπορεί ακόμη να συνδεθεί με τη σανσκритική ρίζα TAN- που σημαίνει ‘τεντώνω’ με συσχετισμούς με την αρχαία ινδική θρησκεία και τα μαθηματικά, ή ακόμη και τη λέξη ‘γιος’ – κάτι που θα είχε ενδιαφέροντα κοινά σημεία με τη Θεϊκή Μητέρα και τους Άγιους Πατέρες.

Η επόμενη κατηγορία λέξεων μας δίνει πρόσφορο υλικό προκειμένου να διατυπώσουμε σκέψεις σχετικά με τη φύση της μινωικής γλώσσας. Πρόκειται για λέξεις διοικητικού ή αγροτικού χαρακτήρα που προέρχονται από την Αγία Τριάδα κοντά στη Φαιστό, στη Νότια Κεντρική Κρήτη.

Έχουμε λέξεις για το ΣΥΝΟΛΟ και το ΜΕΓΑ ΣΥΝΟΛΟ, και ακόμη 9 λέξεις για αγροτικά προϊόντα. Η λέξη για το ΣΥΝΟΛΟ, καθαρά με βάση το περιεχόμενο των πινακίδων, τύπου σελίδας, όπου περιλαμβάνονται λίστες προϊόντων, εμφανίζεται στο κάτω μέρος και είναι πολύ ενδιαφέρουσα ως λέξη, αφού εμφανίζεται σε τρεις τύπους: KU-RO, KURA και KURAI. Φαίνεται, ότι πρόκειται η Κελτική, η Ιταλική, η Γερμανική, η Ελληνική, η Χεττιτική και η Τοχαρική. Το όνομα προκύπτει από την ινδοευρωπαϊκή (IE) λέξη για το ‘100’, το οποίο αρχίζει με /h/ ή /c/-/k/. Π.χ. λατινικό *centum*, ελληνικό *έκατόν*, παλαιό ιρλανδικό *cēt*, γοτθικό *hund*, κ.τ.λ.. Στις *satem* γλώσσες περιλαμβάνονται η Ινδο-Ιρανική, η Βαλτο-Σλαβική και η Αρμενική. Το όνομα προκύπτει πάλι από την IE λέξη για το ‘100’, το οποίο αρχίζει με /s/. Π.χ. το αβεστικό *satem*, το σανσκритικό *sátam*, το παλαιό εκκλησιαστικό ολαβονικό *súto*, το λιθουανικό *šimtas*, κ.τ.λ..

για το αρσενικό, το θηλυκό ενικού αριθμού ή και το ουδέτερο πληθυντικού αριθμού, και το θηλυκό πληθυντικού αριθμού. Δεν είναι ξεκάθαρο, εάν η ρίζα είναι σημαντική ή ινδοευρωπαϊκή, οι καταλήξεις πάντως είναι ινδοευρωπαϊκές και δείχνουν ότι όποιος και αν χρησιμοποίησε αυτές τις λέξεις μιλούσε μια ινδοευρωπαϊκή γλώσσα. Απαντάμε επίσης τη λέξη PO-TO-KU-RO, που σημαίνει ΜΕΓΑ ΣΥΝΟΛΟ, πάλι με βάση το περιεχόμενο της πινακίδας, και αποτελείται από τη λέξη για το σύνολο, KU-RO, και τη λέξη PO-TO για το ‘όλον’, με σαφείς σχέσεις προς το ΠΑΝΤ/ ΠΟΝΤ στα Ελληνικά και Τοχαρικά. Ο τρόπος αυτός δομής σύνθετων λέξεων αποτελεί ακόμη ένα χαρακτηριστικό των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών.

Η πιο σημαντική λέξη, κατά τη γνώμη μου, στη μινωική Κρήτη είναι η I-DA-MA-TE, που προέρχεται από το Σπήλαιο του Αρκαλοχωρίου, και η DA-MA-TE που βρέθηκε στο Καστρί των Κυθήρων. Πρόκειται ξεκάθαρα για ‘ενεργούν πρόσωπο’, λέξη η οποία λήγει σε –TE και δηλώνει τη Μητέρα σε επιγραφές με θρησκευτικό περιεχόμενο, αναφέρεται δε στη Μεγάλη Μητέρα. Η λέξη για τη Μητέρα, MA-TE, είναι η πιο σταθερή λέξη σε όλες τις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες, με εξαίρεση τη Χεττιτική όπου είναι ANNA, αποκλείοντας κατ’ αυτόν τον τρόπο την Ανατολική ως γλώσσα της μινωικής Κρήτης. Εδώ και πολύ καιρό γίνεται συζήτηση για την ετυμολογία και προέλευση της Δήμητρας. Είναι τώρα εμφανές, ότι πρόκειται όχι μόνο για τη Μητέρα της Γης ή του όρους Ίδη, αλλ’ ότι αναφέρεται και στη Γραμμική Α του 1600 π.Χ. στη μινωική Κρήτη. Δεν αποτελεί μονάχα τη θεϊκή Μητέρα, αλλά επίσης και μια μινωική ινδοευρωπαϊκή θεότητα. Ένας συνδυασμός ινδοευρωπαϊκής ετυμολογίας και μινωικής εικονογραφίας μπορεί να μας εξηγήσει τη μινωική γλώσσα. Η κλασική Δήμητρα προέρχεται από τη μινωική I-DA-MA-TE της (μινωικής) Κρήτης και πρόκειται για τη θεϊκή Μητέρα που εμφανίστηκε στο ιερό βουνό Ίδη, ως προστάτιδα της σοδειάς και των αγροτικών προϊόντων τα οποία αποτελούσαν άλλωστε τη βάση της μινωικής διατροφής. Η σύνθετη αυτή λέξη είναι ινδοευρωπαϊκή, όπως και αυτή του μετέπειτα μυκηναίου βασιλιά της Κνωσού Ιδομενέως, που το όνομά του είναι μινωικό και ινδοευρωπαϊκό στην προέλευση και σημαίνει τη ‘δύναμη της Ίδας’.

iations, sometimes ending in -TI, i.e., 'they do something'. The root may well be related to TEINO in Greek, OSTENDERE in Latin, meaning 'to stretch' or 'show', both well connected with Minoan cult practice. It may even be related to the Sanskrit root TAN- meaning 'stretch' with connections with Ancient Indian religion and mathematics, and even the word for 'son' which would have interesting connections with the Great Mother Goddess and Holy Fathers.

The next category of words to give us food for thought concerning the nature of the Minoan language are words of an administrative or agricultural nature from Haghia Triada near Phaistos in the Mesara in South Central Crete. We have words for 'total' and 'grand-total' and nine words for agricultural products.

The word for 'total', clear by context at the bottom of Minoan page tablets listing items, is very interesting as it comes in three forms KU-RO, KU-RA and KU-RAI which appear to be inflections of masculine, feminine singular and/or neuter plural, and feminine plural. Whether the root is Semitic or Indo-European, the endings are clearly the latter and demonstrate that whoever was using these words was a speaker of an Indo-European language. We also find PO-TO-KU-RO clearly Grand-Total by context again and it consists of the word for total KU-RO and PO-TO for all with connections to PANT/PONT in Greek and Tocharian. This way of building compound words is also a feature of Indo-European languages.

The most interesting word in Minoan Crete, in my personal opinion, is I-DA-MA-TE from the cave of Archalochori, and DA-MA-TE found at Kastri on the island of Kythera. This can not be anything other than the *nomen agentis* -TE on the end of the word for 'mother' on inscriptions found in religious contexts/locations for the Great Mother Goddess. The word for 'mother' MA-TE is one of the most stable words in Indo-European languages, with the notable exception of Hittite etc. which has ANNA, thus excluding Anatolian as the language of Minoan Crete. There has long been discussion over the etymology and origin of Demeter. It now appears that not only is she the Mother of the Earth or of Mount Ida, but she is to be found in Linear A c.1600 B.C. on

Minoan Crete. Demeter is not only the Mother Goddess but also a Minoan Indo-European deity. A combination of Indo-European etymology and Minoan iconography can explain the Minoan language to us. Classical Demeter came from Minoan I-DA-MA-TE on Minoan Crete and she was the Mother Goddess who appeared on Holy Mount Ida and was responsible for crops and agricultural products, i.e., the daily bread of the Minoans. Her compound name is very Indo-European as is also that of the later king of Knossos, Idomeneus, who was the Mycenaean king of Knossos who participated in the Trojan war, but he has a name which is clearly both Minoan and Indo-European in origin meaning the Power of Ida.

Here should be mentioned a point made by Chadwick. The Minoan language is not Greek. We have comparisons with the Hellenic language due to its incomparable recorded history of thirty-five centuries on Crete and due to its close geographical proximity. It seems clear to me that Minoan is closely related to Greek, probably more than to any other Indo-European language, but research has shown that the Minoan language is not a dialect of the Hellenic language but a distinct Indo-European language. Both Greek and Minoan were of course dialects of *Proto-Indo-European. We do not, however, have Minoan words that could only be interpreted as Greek, like the name Alexeus/Alexander for example found in the Mycenaean, Classical, Hellenistic, Byzantine and Modern stages of the Hellenic language, but we do have words that have comparisons with not only Greek but also with other languages such as Sanskrit and Hittite, Latin and many others.

It has now been possible to discuss and offer an interpretation, both etymologically and morphologically, for 50 words that constitute the Lexicon of the Minoan language. Linear A inscriptions, when read with Linear B sound values, and when interpreted in the Minoan cultural context, make sense as an Indo-European language of the Second Millennium B.C.. Such a quality control can be carried out on two Minoan inscriptions:

Iouktas IO Za 2

"Astarte, Lady Asasara Of Dikte, Iphinama

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί εκείνο που υποστηρίχθηκε από τον Τσάντγουικ και άλλους μελετητές, ότι δηλαδή η μινωική γλώσσα δεν μπορεί να ταυτιστεί με την ελληνική. Υπάρχουν και γίνονται συγκρίσεις με αυτήν εξαιτίας κυρίως της μακράς παρουσίας της, επί 35 αιώνες, στην Κρήτη, αφενός, αλλά και λόγω της γεωγραφικής τους σχέσης, αφετέρου. Η έρευνα απέδειξε ότι η μινωική γλώσσα σχετίζεται με την ελληνική περισσότερο από κάθε άλλη ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, χωρίς να αποτελεί μια άλλη ελληνική διάλεκτο αλλά ένα χωριστό παρακλάδι της ινδοευρωπαϊκής οικογένειας. Και οι δύο γλώσσες αποτελούν διαλέκτους της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών. Στη μινωική γλώσσα δεν έχουμε λέξεις που θα μπορούσαν να ερμηνευθούν μόνον ως ελληνικές. Αντίθετα, υπάρχουν λέξεις που εντοπίζονται και στην ελληνική γλώσσα αλλά και σε άλλες, όπως τη σανσκριτική και τη χεττιτική, τη λατινική, της ίδιας οικογένειας.

Μέχρι τώρα έχει καταστεί δυνατό να ερμηνεύουμε ετυμολογικά και μορφολογικά 50 λέξεις του μινωικού λεξιλογίου. Αναφορικά τώρα με ολόκληρες/πλήρεις επιγραφές της Γραμμικής Α, μπορούμε, και σε αυτήν την περίπτωση, να καταλήξουμε σε ιδιαίτερα χρήσιμα συμπεράσματα, όταν τις “διαβάζουμε” κάνοντας χρήση των φωνητικών αξιών της Γραμμικής Β, και να τις ερμηνεύσουμε μέσα στο ίδιο τους το περιεχόμενο. Πάλι καταλήγουμε σε μια ινδοευρωπαϊκή γλώσσα της 2ης χιλιετίας π.Χ.. Δύο τέτοιες επιγραφές παρουσιάζονται εδώ (από τον Γιούχτα και το Ψυχρό):

IO Za 2

“Αστάρτη(ι), Κυρία Ασάσαρα της Δίκτης,
Ιφινάμα καταστροφέα, δώσε νίκη,
Ιερή Ίδα, ικετεύουν”.

PS Za 2

“Αφιερωμένη από SE-TO-I-JA (Αρχάνες)
στη JA-SA-SA-RA-ME (Αστάρτη)”

Συνοψίζοντας, είμαστε σε θέση να διαβάσουμε και να ερμηνεύσουμε 50 μινωικές λέξεις, όπως επίσης και επιγραφές από την Κρήτη της δεύτερης χιλιετίας π.Χ.. Έτσι, η Κρήτη καταγράφει μια πορεία 10.000 χρόνων πολι-

τισμού, 4.000 χρόνων γραπτής ιστορίας και 3.500 χρόνων ελληνικής γλώσσας. Γι’ αυτό αποτελεί ένα πολύτιμο και διαχρονικό γλωσσικό εργαστήριο.

Χρησιμοποιώντας Χεττιτικά, Σανσκριτικά και Μυκηναϊκά Ελληνικά του β’ μισού της 2^{ης} χιλιετίας, είναι δυνατή η ανασύσταση της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών, π. 8-7.000 π.Χ., και είναι από αυτήν την οικογένεια που προέρχεται η γλώσσα της Νεολιθικής Κρήτης και που αρκετά αργότερα καταγράφηκε στις επιγραφές της Γραμμικής Γραφής Α του α’ μισού της 2ης χιλιετίας.

Η μινωική γλώσσα έχει αναγνωριστεί ως μια *satem* ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, βάσει λέξεων όπως η SI-RU-TE για τον ‘καταστροφέα’, καθώς και ομοιοτήτων με τα Σανσκριτικά σε λέξεις όπως η PI-TE-RI για τους ‘πατέρες’. Παρατηρούνται, επίσης, περισσότερο κοινά λεξικογραφικά σημεία με τα Ελληνικά και με τα Σανσκριτικά, όπως δείχνει η λέξη MA-TE για τη ‘Μητέρα’, και όχι σαφέστατα με τα Ανατολικά, κατέχοντας μια θέση παρόμοια ίσως με των Αρμενικών.

Η μινωική γλώσσα είναι ινδοευρωπαϊκή, προερχόμενη από την περιοχή του Αιγαίου, όπως άλλωστε συμβαίνει με την ελληνική, τη χεττιτική και άλλες γλώσσες της Ανατολίας, όπως είναι η λουβική κ.λπ., και σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες και η καρική. Είναι επίσης ενδιαφέρον, ότι από τους τέσσερεις κλάδους των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών γύρω από το Αιγαίο, δύο (Χεττιτικά στα ανατολικά και Ελληνικά στα δυτικά) είναι *centum* και δύο (Θρακικά–Φρυγικά–Αρμενικά στο βορρά και Μινωικά στα νότια) είναι *satem*, δείχνοντας έτσι ότι η διάσπαση της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας σε αυτές τις γλώσσες πιθανόν να έγινε σε πρώιμο στάδιο που σύμφωνα με αρχαιολογικά δεδομένα τοποθετείται χρονολογικά στις απαρχές της Νεολιθικής Περιόδου στο Αιγαίο, περίπου στα 8-7.000 π.Χ..

Μέσα σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο θα πρέπει να δούμε και τη θέση των Ελληνικών, καθώς και το παλιό πρόβλημα που αφορά στον ερχομό των Ελλήνων στην Ελλάδα. Το εύρος του χρόνου είναι πολύ μεγαλύτερο απ’ ό,τι είχαμε πριν στο νού μας, εάν πράγματι τα Μυκηναϊκά Ελληνικά, ως το 1400 π.Χ., διαφέρουν πιο πολύ από τα σύγχρονα Χεττιτικά και Σανσκριτικά παρά από τα Ελληνικά της Κλασικής, Ελληνιστικής, Βυζαντινής ή Νεοελληνικής Περιόδου.

The Destroyer, May You Give Victory,
Holy Ida, They Supplicate".
Psychro PS Za 2
"Dedicated From SETOIJA (Archanes)
To JASASARAME (Astarte,
The Great Mother Goddess)".

We are now able to read, understand and interpret 50 Minoan words and also complete Minoan inscriptions from Crete of the Second Millennium B.C.. It is now necessary to consider the subject of archaeology and language and how a theoretical framework might be constructed which would explain the existence of an Indo-European language in Minoan Crete and which will also illuminate the pre-historic stage of *Proto-Indo-European from the Neolithic period.

In searching to identify and satisfactorily explain the Indo-European nature of the Minoan language it is necessary to reconsider the clues that reading Linear A has given us for the language of Crete c.2000-1400 B.C.. Thus the Great Island of Crete has 10,000 years of civilization, 4,000 years of recorded history and 3,500 years of the Greek language. Crete is a valuable diachronic linguistic laboratory.

Thus by using Hittite, Sanskrit and Mycenaean Greek of the second half of the Second Millennium B.C. it is possible to reconstruct *Proto-Indo-European c.8-7,000 B.C. and it is from this language that the Neolithic Cretan language is descended which was later recorded in the first half of the Second Millennium by Minoan inscriptions in Linear A.

Minoan has been identified as a *satem* Indo-European language, based on words like SI-RU-TE for Destroyer; and with similarities to Sanskrit in words like PI-TE-RI as the word for Fathers. Minoan is a *satem* language, with lexicographical characteristics which are closer to Greek and Sanskrit, more than with Hittite, as shown by MA-TE for Mother and not Anatolian ANNA, in a position similar perhaps to that of Armenian.

Minoan is an Indo-European language of the Aegean area as are Greek and Hittite and other Anatolian languages such as Palaic, Luvian, Lycian, Lydian, and most recently Carian has also been recognised. It is also interesting that of the four branches of Indo-European languages around the Aegean, two (Hittite to the East and Greek to the West) are *centum* and two (Thracian-Phrygian-Armenian to the North and Minoan to the South) are *satem* thus indicating that the

break up of *Proto-Indo-European into these languages probably happened at some early stage, which according to archaeological data would appear to be at the beginning of the Neolithic period in the Aegean c.8-7,000 B.C.

Within this framework it is also necessary to see the position of Greek and the old problem concerning the coming of the Greeks into Greece. The time scale must be much deeper than previously thought if Mycenaean Greek by c.1400 B.C. differs more from contemporary Hittite and Sanskrit than it does from Greek of the Classical, Hellenistic, Byzantine and Modern periods. The Greek language must have developed from being a dialect of *Proto-Indo-European into a distinct language in the Neolithic period and this very likely happened in Greece itself. The identification of Minoan as an Indo-European language in the Aegean has vastly deepened the theoretical framework of the pre-history of the Indo-European languages of the Aegean including Hittite and Greek. The roots of the Minoan language are to be found in the language of the Neolithic Cretans who brought a dialect of *Proto-Indo-European to Crete c.8-7,000 B.C. and this developed in isolation into a distinct Indo-European language, influenced to some extent especially in regard to vocabulary by Greek, while still having some similarities with *satem* languages such as Sanskrit and Armenian.

This work has analysed the structure and vocabulary of the Minoan language, and has checked them by interpreting complete Minoan inscriptions, which can be understood as Minoan sentences when interpreted as an Indo-European language in its Minoan archaeological and cultural context.

I believe that a study of the structure of the Minoan language, and a discussion of the 50 words of the Lexicon, enable us to identify the Minoan language as Indo-European in nature. We now have enough indications to give us proof that the Minoan language is a pre-Greek but an Indo-European language recorded up to 600 years before Mycenaean Greek, Sanskrit and Hittite.

The Minoan language is a clearly early and distinct stage of the Indo-European language (c.2000-1400 B.C.) with strong connections with the Greek, Armenian and Sanskrit branches of the Indo-European family of languages.

Η ελληνική γλώσσα εξελίχθηκε από μια διάλεκτο της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας σε μια ξεχωριστή γλώσσα κατά τη Νεολιθική Περίοδο, και μάλλον μια τέτοια διεργασία σημειώθηκε στον ελλαδικό χώρο. Η ταύτιση της Μινωικής ως μιας ινδοευρωπαϊκής γλώσσας του Αιγαίου, έχει δώσει μεγαλύτερο χρονικό βάθος στη θεωρία που αφορά στην προϊστορία των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών του Αιγαίου, συμπεριλαμβανομένων των Χεττιτικών και των Ελληνικών.

Οι ρίζες της μινωικής γλώσσας ανιχνεύονται στη γλώσσα των νεολιθικών κατοίκων της Κρήτης, οι οποίοι έφεραν μια διάλεκτο της πρώτο-ινδοευρωπαϊκής οικογένειας περίπου στα 8-7.000 π.Χ.. Η διάλεκτος αυτή αναπτύχθηκε, σχεδόν απομονωμένη, σε μια ξεχωριστή ινδοευρωπαϊκή γλώσσα, που δέχθηκε ωστόσο επιδράσεις, κυρίως στο λεξιλόγιο, από την ελληνική γλώσσα, ενώ διατηρούσε ακόμη ομοιότητες με *satem* γλώσσες, όπως τα Σανσκριτικά και τα Αρμενικά.

Η παρούσα εργασία έχει αναλύσει αρχικά, και ελέγξει στη συνέχεια, τη δομή και το λεξιλόγιο της μινωικής γλώσσας, προσφέροντας ερμηνείες σε πλήρεις μινωικές επιγραφές, που μπορούν πλέον να κατανοηθούν ως προτάσεις μιας ινδοευρωπαϊκής γλώσσας μέσα στο αρχαιολογικό και πολιτιστικό περιεχόμενό τους.

Θεωρώ, ότι μια προσεκτική μελέτη της δομής της μινωικής γλώσσας και των 50 λέξεων του λεξιλογίου της, μας επιτρέπει να ταυτίσουμε τη μινωική γλώσσα ως ινδοευρωπαϊκή στη φύση της. Έχουμε στη διάθεσή μας επαρκή αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία μας φανερώνουν ότι η μινωική γλώσσα είναι μια προελληνική γλώσσα, αλλά ινδοευρωπαϊκή, που καταγράφηκε 600 περίπου χρόνια πριν από τα Μυκηναϊκά Ελληνικά, τα Σανσκριτικά και τα Χεττιτικά.

Η μινωική γλώσσα είναι ένα σαφέστατο πρωϊμότερο στάδιο της ινδοευρωπαϊκής (π.2.000-1.400 π.Χ.) με ισχυρούς δεσμούς με την Ελληνική, την Αρμενική και τη Σανσκριτική, επίσης κλάδους της ίδιας οικογένειας γλωσσών, της ινδοευρωπαϊκής.